

บทความวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติ การตรวจสอบ วิเคราะห์ และ แนวทางการดำเนินการที่ส่งผลให้เกิดการปฏิบัติการตรวจสอบ วิเคราะห์ข้อมูลบิดเบือนในข่าว

ดร. มานพ แสงจำนงค์¹

Received 17 April 2022

Revises 29 June 2022

Accepted 30 June 2022

บทคัดย่อ

ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติ การตรวจสอบ และวิเคราะห์ เพื่อหาข้อมูลบิดเบือนในข่าว และแนวทางการดำเนินการที่ส่งผลให้เกิดการปฏิบัติการตรวจสอบวิเคราะห์ ข้อมูลบิดเบือนในข่าวของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษา 482 คน พบว่า สามารถพยากรณ์การปฏิบัติการตรวจสอบ และวิเคราะห์ ข้อมูลบิดเบือนที่เกิดขึ้นในข่าว โดยผลการศึกษาสามารถอธิบายได้ถูกต้อง ร้อยละ 55.1 ด้วยการใช้ปัจจัย 1) ประสพการณ์สัมผัสรับรู้ข่าวที่มีตัวบ่งชี้ว่ามีข้อมูลบิดเบือนในข่าวและส่งผลต่อการดูจากไม่น่าเชื่อถือ สถานที่ เวลา บุคคลที่สาม ว่ามีความชัดเจนเพียงใด หากพบความไม่ชัดเจนและสันนิษฐานได้ว่าเป็นข้อมูลบิดเบือนโดยสามารถพยากรณ์ได้ถูกต้อง ร้อยละ 40.4 2) ประสพการณ์สัมผัสรับรู้ข่าวที่มีตัวบ่งชี้ว่ามีข้อมูลบิดเบือนส่งผล

¹ นักวิชาการอิสระ

ต่อการวิเคราะห์จากลักษณะความผิดปกติอื่น ๆ ที่มีองค์ประกอบที่บ่งชี้ว่าน่าจะมีข้อมูลที่บิดเบือนในข่าว สามารถพยากรณ์ได้ถูกต้อง ร้อยละ 39.4 3) ประสพการณ์สัมผัสรับรู้ข่าวที่มีตัวบ่งชี้ว่ามีข้อมูลบิดเบือนในข่าวส่งผลต่อการตรวจสอบเว็บไซต์หรือแหล่งข่าวอื่น ๆ สามารถพยากรณ์ได้ถูกต้อง ร้อยละ 39.5 4) ประสพการณ์สัมผัสรับรู้ข่าวที่มีตัวบ่งชี้ว่ามีข้อมูลบิดเบือนในข่าวส่งผลต่อรูปภาพประกอบสามารถค้นหาได้จาก TinEye ว่า ภาพเป็นภาพเก่าที่เคยลงแล้วหรือไม่ถ้าใช่ก็เป็นข้อมูลบิดเบือน สามารถพยากรณ์ได้ถูกต้องร้อยละ 38.6 5) ประสพการณ์สัมผัสรับรู้ข่าวที่มีตัวบ่งชี้ว่าข้อมูลบิดเบือนในข่าวส่งผลต่อค้นหาข่าวจาก Search Engine ด้วยอาจจะมีการแจ้งจากหน่วยงานที่ตรวจสอบว่าข่าวสามารถพยากรณ์ได้ถูกต้อง ร้อยละ 32.6 และ 6) ประสพการณ์สัมผัสรับรู้ข่าวที่มีตัวบ่งชี้ว่ามีข้อมูลบิดเบือนในข่าวส่งผลต่อการสอบถามจากหน่วยงานที่น่าเชื่อถือของข้อมูลในข่าว เช่น ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมแห่งประเทศไทย ศูนย์ข่าวร่อนแอร์สำนักข่าวไทย สามารถพยากรณ์ได้ถูกต้อง ร้อยละ 37.5 ผ่านตัวบ่งชี้สำคัญได้แก่ จุดประสงค์ในการเผยแพร่ การจัดวางภาพและกราฟฟิก ที่มาและแหล่งอ้างอิงของข่าว หัวข้อข่าวและคำที่ใช้ ลักษณะการเขียนข่าว การตรวจและเปรียบเทียบ และข่าวประเภทที่แสดงความผิดปกติ โดยทั้งหมดมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

สำคัญ: ข้อมูลบิดเบือน, ปัจจัยการแยกแยะข้อมูลบิดเบือนในข่าว,
การปฏิบัติด้วยความตระหนักในข่าว,

Factors Affecting the Practice, Examination, Analysis, and Action Guidelines that Result in the Investigation of Disinformation.

Manop Saengchumnong²

Abstract

This article presents the results of the study factors affecting the practice, examination, and analysis to find disinformation and action guidelines that resulted in the practice of disinformation of a sample of 482 students. It was found that it was able to forecast the practice, examine, and analyze to find disinformation and could be explained correctly by 55.1% by using factors; (1) news experience that indicates the presence of disinformation and affects how clear, based on the credibility, place, time, and third party it is, if there are unclear and assumed to be distorted data and forecast is 40.4% accurate, (2) news experience in which there is an indicator of disinformation affects the analysis of other anomalies whose elements indicate that disinformation in the news is likely to be predictable with 39.4% accuracy, (3) news experience in which there is an indicator of disinformation affecting the review of websites or

² Independent Scholar

other news sources can be predicted with 39.5% accuracy, (4) news experience with indications that disinformation affects the accompanying image can be searched from TinEye whether the image is an old image that has been posted, and if it is used it is a disinformation which able to forecast with accuracy 38.6%, (5) news experience with indications of disinformation in news affecting search engines may also be notified by agencies that verify that misinformation in news can be predicted correctly 32.6%, and (6) news experience with indicators of disinformation resulting in inquiries from trustworthy agencies, such as the Anti-Fake News Center of Thailand, the Centers for Sure Before Sharing Thai News Agency, Able to forecast with accuracy 37.5%. The studied through key indicators including; Publishing purpose, Layout of images and graphics, News sources and citations, Headlines and terms used, News writing style, Censorship and comparison, and Types of news. All abnormalities were statistically significant at the .05 level.

Keywords: Disinformation, Disinformation Factors, News Awareness Practice

บทนำ

จากความสามารถที่เป็นอิสระในการเข้าถึงและนำเสนอสื่อในปัจจุบัน โดยเฉพาะผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์และเป็นประเด็นที่มาของความกังวลในข้อมูลบิดเบือนในข่าว (Wannataworn, 2021) รวมถึงปัญหาข้อมูลหลอกและข้อมูลลวง (Misinformation หรือ Disinformation) ในข่าวออนไลน์ที่ส่วนใหญ่ไม่ได้ผ่านการกลั่นกรองคุณภาพตามมาตรฐานสื่อที่ควรจะเป็นทำให้ผู้อ่านหลงเชื่อด้วยความไม่รู้เท่าทันสื่อ (Saengchumnong, 2022) ก่อปรกกับการค้นพบข้อมูลบิดเบือนในประเทศไทยก็พบว่าสูงจนน่าเป็นกังวล (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน); ETDA, 2019) ทำให้เกิดประเด็นของความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ ทักษะ และการดำเนินการในการรู้เท่าทันข่าว ด้วยการมีวิจารณ์แยกแยะ วิเคราะห์ ตรวจสอบ ประเมินและเลือกใช้ข้อมูลข่าวอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อความมั่นใจในความถูกต้องของข้อมูลก่อนการแสดงความคิดเห็นและสร้างการแลกเปลี่ยนหรือแชร์ข้อมูลข่าวสารนั้น (ETDA, 2019) โดยอาจร่วมกับแนวทางการดำเนินการต่าง ๆ เช่น ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมประเทศไทย หรือศูนย์ข่าวรื้อก่อนแชร์ขององค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (อสมท.) และกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ฯลฯ เป็นต้น

ส่วนประเด็นความกังวลโดยเฉพาะในเด็กและเยาวชนไทยที่พบว่า ทุกอย่างในปัจจุบันเต็มไปด้วยโลกออนไลน์ (Saengchumnong, 2022) และข้อมูล OECD (2018) ที่พบว่า ความสามารถในการใช้สื่อและการรับมือกับข้อมูลบิดเบือนในข่าวสารออนไลน์ของเยาวชนไทยอายุ 15 ปียังเป็นจุดอ่อน (Jongkitthaworn, 2021) การศึกษาของ นันทิกา หนูสม และวิโรจน์ สุทธิมา

(2561) พบว่า ลักษณะของข้อมูลบิดเบือนในข่าวของประเทศไทยและการรับรู้เท่าทันข่าวบน Facebook มากที่สุด ผ่านเนื้อหาที่ประดิษฐ์ขึ้น ทั้งภาพ พาดหัวข่าว เนื้อหา และข้อมูลที่ปรากฏในข่าว โดยระดับความรู้เท่าทันข่าวมีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง และข่าวที่น่าเชื่อถือมากจะมาจากบุคคลที่มีชื่อเสียง Phanmool and Propunprom (2021) พบว่า การเข้าถึงสื่อและการรับรู้ข้อมูลบิดเบือนในข่าวที่เกิดผลกระทบจากการใช้สื่อ ส่วน Kunviroteluck, Issadisai and Tubtiang (2020) พบว่า คนอายุมากกว่าและคนที่มีการศึกษาที่ต่ำกว่าจะลดการเผยแพร่กระจายข้อมูลบิดเบือนในข่าวได้มากกว่า โดย Phanmool and Propunprom (2021) ได้ชี้แจงว่าการมีวิจรรย์ญาณในการบริโภคข่าวสารผ่านทางอินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์ต้องให้ความรู้แก่ประชาชนในการบริการบริโภคข่าวสารรวมทั้งกำจัดหรือหลีกเลี่ยงเว็บไซต์ปลอมที่เกิดขึ้น และการศึกษาของ Saengchumnong (2022) ที่พบว่า ประสบการณ์การสัมผัสรับรู้ข่าวที่มีตัวบ่งชี้ข้อมูลบิดเบือนในข่าวและประสบการณ์ในการปฏิบัติ ตรวจสอบ และวิเคราะห์เพื่อหาข้อเท็จจริงของข่าวส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติและการแชร์ข่าว และยังพบว่า ประสบการณ์วิธีการแยกข้อมูลบิดเบือนในข่าวของนักศึกษาปริญญาตรี (18-24 ปี) ที่ทำให้เกิดการปฏิบัติ ตรวจสอบ และวิเคราะห์ เพื่อหาข้อสรุปข้อมูลบิดเบือนในข่าวและการดำเนินการต่อข่าว พบว่า ช่องทางสื่อออนไลน์เป็นช่องทางที่กลุ่มตัวอย่างคิดว่ามีลักษณะข่าวที่มีข้อมูลบิดเบือนในข่าวเข้ามาหาตนเองมากที่สุด พบในเพศหญิงระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 มากที่สุด ยังเสนอประเด็นในการพิจารณาข้อมูลบิดเบือนในข่าวผ่านปัจจัยต่าง ๆ อย่างไรก็ตามงานวิจัยดังกล่าวยังไม่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติการตรวจสอบและวิเคราะห์เพื่อหา

ข้อเท็จจริงจากข้อมูลที่ได้รับมา ดังนั้น เพื่อให้เกิดการศึกษาต่อเนื่องต่อการรู้เท่าทันข้อมูลบิดเบือนในข่าวจึงเป็นที่มาของวัตถุประสงค์ในการศึกษาว่าเมื่อผู้ที่รับข่าวที่ข้อมูลบิดเบือน ตัวผู้รับเขาเองจะมีวิธีหรือดำเนินการอะไรบ้างที่จะส่งผลให้เกิดการปฏิบัติ การตรวจสอบ และวิเคราะห์ เพื่อหาข้อเท็จจริงและมีความมั่นใจในเผยแพร่ต่อ (ETDA, 2019) และประโยชน์ ต่อการยุติข้อมูลบิดเบือนในข่าวด้วยการ ไม่สนใจ ไม่ส่งต่อ และไม่ให้การแพร่กระจายของข่าวนั้น ๆ ต่อไป (Saengchumnon, 2022)

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมผัสรับรู้ข่าวที่มีตัวบ่งชี้ว่ามีข้อมูลบิดเบือนในข่าวที่ส่งผลต่อการปฏิบัติ การตรวจสอบ และการวิเคราะห์ เพื่อหาข้อเท็จจริงของข้อมูลบิดเบือนในข่าว

สมมุติฐานการศึกษา

1. ประสพการณ์สัมผัสรับรู้ข่าวที่มีตัวบ่งชี้ว่ามีข้อมูลบิดเบือนในข่าวส่งผลต่อการปฏิบัติ การตรวจสอบ และวิเคราะห์เพื่อหาข้อเท็จจริงของข่าว
2. ประสพการณ์สัมผัสรับรู้ข่าวที่มีตัวบ่งชี้ว่ามีข้อมูลบิดเบือนในข่าวส่งผลต่อความน่าเชื่อถือ สถานที่ เวลา บุคคลที่สาม และการสันนิษฐานว่าเป็นว่ามีข้อมูลบิดเบือน
3. ประสพการณ์สัมผัสรับรู้ข่าวที่มีตัวบ่งชี้ว่ามีข้อมูลบิดเบือนในข่าวส่งผลต่อการวิเคราะห์จากลักษณะความผิดปกติอื่น ๆ ที่มีองค์ประกอบที่บ่งชี้ว่าน่าจะเป็นว่ามีข้อมูลบิดเบือน

4. ประสบการณ์สัมผัสรับรู้ข่าวที่มีตัวบ่งชี้ว่ามีข้อมูลบิดเบือนในข่าว ส่งผลต่อการตรวจสอบเว็บไซต์หรือแหล่งข่าวอื่น ๆ
5. ประสบการณ์สัมผัสรับรู้ข่าวที่มีตัวบ่งชี้ว่ามีข้อมูลบิดเบือนในข่าว ส่งผลต่อการตรวจสอบรูปภาพประกอบข่าว
6. ประสบการณ์สัมผัสรับรู้ข่าวที่มีตัวบ่งชี้ว่ามีข้อมูลบิดเบือนในข่าว ส่งผลต่อค้นหาข่าวใน Search Engine จากหน่วยงานที่ตรวจสอบและ แจ้งว่ามีข้อมูลบิดเบือนในข่าว
7. ประสบการณ์สัมผัสรับรู้ข่าวที่มีตัวบ่งชี้ว่ามีข้อมูลบิดเบือนในข่าว ส่งผลต่อการสอบถามจากหน่วยงานที่น่าเชื่อถือด้านข่าวปลอม เช่น ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมแห่งประเทศไทย ศูนย์ข่าวร็อกเกอร์สำนักข่าวไทย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงปัจจัยที่สัมผัสรับรู้ข่าวที่มีตัวบ่งชี้ว่ามีข้อมูลบิดเบือนในข่าว ส่งผลต่อการปฏิบัติ การตรวจสอบ และวิเคราะห์เพื่อหาข้อเท็จจริงของข้อมูลบิดเบือนในข่าว
2. หน่วยงานด้านการรณรงค์การสกัดว่ามีข้อมูลบิดเบือนในข่าว สามารถนำผลการวิจัยไปกำหนดแผนงานนโยบายการดำเนินงานได้
3. บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการสกัดกั้นว่ามีข้อมูลบิดเบือนในข่าวได้ แนวทางในการสกัดกั้นข่าวที่มีข้อมูลบิดเบือนกับตนเองและผู้อื่นได้

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การแยกแยะข้อมูลบิดเบือนในข่าว (Distinguishing Disinformation)

“ข้อมูลบิดเบือน หรือ Disinformation” จากความพยายามหรือการจงใจเพื่อสร้างความสับสนด้วยการให้ข้อมูลที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง (UNESCO, 2018) หรือนิยามด้วย “Infodemic” ที่แปลว่าการสถานการณ์ระบาดใหญ่ของข้อมูลข่าวสารที่ผิดหรือหลอกลวง ที่แพร่กระจายอย่างรวดเร็วและสร้างความเสียหายในวงกว้างและในทุกช่องทางสื่อสาร (Webwise, 2022) แม้ว่าข้อมูลบิดเบือนที่เป็นข้อมูลข่าวสารที่แฝงโดยมีวัตถุประสงค์ให้เชื่อและหลง เป็นข่าวที่มีเนื้อหาเป็นเท็จด้วยเจตนาบิดเบือนข้อมูลจากเดิม (Saengchumnonng, 2022) โดยที่ความผิดปกติลักษณะข่าวที่มีตัวบ่งชี้ที่มีโอกาสมีข้อมูลบิดเบือนในข่าว ที่สามารถนำมาเป็นปัจจัยในการแยกแยะได้ โดยสรุปได้จาก ETDA (2019); Webwise (2022); Saengchumnonng, (2022); Chanthawichasut (2019); UIH Digital Infrastructure & Solutions (2021); Suksomchit (2021); Webwise (2022); และ Anti-Fake News Center Thailand (2022) ได้ว่ามี 10 ปัจจัย ได้แก่ 1) ที่มาและแหล่งอ้างอิงของข่าว 2) หัวข้อข่าวและคำที่ใช้ 3) ชื่อ Link และ URL 4) รูปภาพประกอบ 5) ลักษณะการเขียนข่าว 6) การตรวจสอบและเปรียบเทียบ 7) การจัดวางภาพและกราฟฟิก 8) การโฆษณาในหน้าข่าว 9) จุดประสงค์ในการเผยแพร่ และ 10) ข่าวประเภทที่แสดงความผิดปกติ

ลักษณะการปฏิบัติในการแชร์ข้อมูล

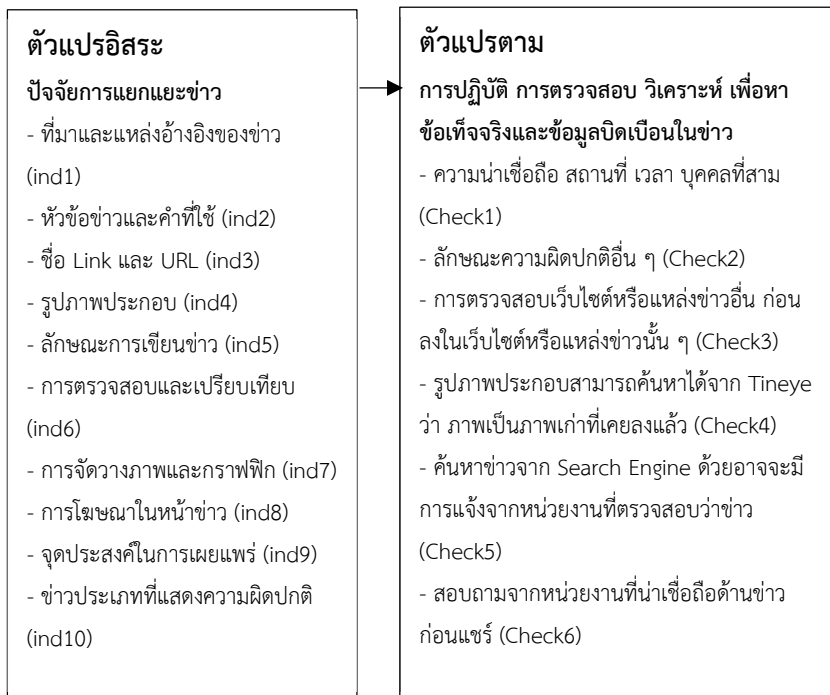
พฤติกรรมการมีส่วนร่วมที่เป็นกระแสนิยมในโลกออนไลน์ต่อข่าวสารและข้อมูลต่าง ๆ ที่กลายเป็นเรื่องปกติในชีวิต เช่น การแชร์ การแบ่งปัน และการแสดง

ความคิดเห็น (Baptista, et al, 2021) การศึกษา Saengchumnong (2022) สรุปปัจจัย การปฏิบัติ การตรวจสอบ วิเคราะห์ เพื่อหาข้อเท็จจริงของข่าวด้วย การใช้ 6 ปัจจัย ได้แก่ 1) ความน่าเชื่อถือ สถานที่ เวลา บุคคลที่สาม 2) ลักษณะ ความผิดปกติอื่น ๆ ของข่าว 3) การตรวจสอบเว็บไซต์หรือแหล่งข่าวอื่น ก่อนลงในเว็บไซต์หรือแหล่งข่าวนั้น ๆ 4) รูปภาพประกอบสามารถค้นหาได้จาก TinEye ว่า ภาพเป็นภาพเก่าที่เคยลงแล้ว 5) ค้นหาข่าวจาก Search Engine ด้วยอาจจะมีการแจ้งจากหน่วยงานที่ตรวจสอบข้อมูลบิดเบือนของข่าว และ 6) สอบถามจากหน่วยงานที่น่าเชื่อถือด้านข่าวก่อนแชร์ โดยที่ โดยที่ลักษณะการมีส่วนร่วมนั้นเกิดได้ทั้งจากความรู้เท่าไม่ (แชร์ทันที) หรือเกิดขึ้นด้วยความตั้งใจ และมีเจตนาการแชร์ข้อมูล หรือการเลือกไม่แชร์ต่อข่าวหรือข้อมูลนั้น (Webwise, 2022; Inthanon, 2019)

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

จากการทบทวนวรรณกรรมได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยแสดงได้ตามดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณกับกลุ่มตัวอย่าง 483 คน เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ด้วยการใช้แบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ที่พัฒนาและผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ และตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยวิธีของครอนบาค ใช้การเก็บข้อมูลแบบสะดวกและผ่านระบบออนไลน์ โดยแบบสอบถามการวัดระดับความสำคัญที่มี 3 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ 2) การสัมผัส

รับรู้ข่าวสารที่คาดการณ์หรือลักษณะบ่งชี้ที่อาจแสดงว่ามีข้อมูลบิดเบือนในข่าว จำนวน 10 ข้อ และ 3) ประสพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามข่าว

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติ การตรวจสอบ วิเคราะห์ เพื่อหาข้อเท็จจริงและข้อมูลบิดเบือนในข่าว พบว่า

1. ข้อมูลทั่วไป ของ 483 ตัวอย่าง ส่วนใหญ่จำนวนร้อยละ 56.73 เป็นเพศหญิงและร้อยละ 43.27 เป็นเพศชาย ส่วนใหญ่จำนวนร้อยละ 42.24 เป็นนักศึกษาในสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รองลงมาร้อยละ 30.43 เป็นนักศึกษาในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพและร้อยละ 27.33 เป็นสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และจำนวนร้อยละ 36.85, 25.67, 24.02 และ 13.46 เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติ การตรวจสอบ วิเคราะห์ เพื่อหาข้อเท็จจริงและข้อมูลบิดเบือนในข่าว ใช้วิธีการวิเคราะห์ ถอดอยพหุคูณแบบวิธี Stepwise ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ผ่านตัวแปรทำนาย จำนวน 10 ตัวแปร ได้แก่ ที่มาและแหล่งอ้างอิงของข่าว (ind1) หัวข้อข่าวและคำที่ใช้ (ind2) ชื่อ Link และ URL (ind3) รูปภาพประกอบ (ind4) ลักษณะการเขียนข่าว (ind5) การตรวจสอบและเปรียบเทียบ (ind6) การจัดวางภาพและกราฟฟิก (ind7) การโฆษณาในหน้าข่าว (ind8) จุดประสงค์ในการเผยแพร่ (ind9) และข่าวประเภทที่แสดงความผิดปกติ (ind10) และตัวแปรพยากรณ์ คือ การปฏิบัติ การตรวจสอบ และวิเคราะห์ เพื่อหาข้อเท็จจริงและข้อมูลบิดเบือนในข่าว ทำการวิเคราะห์ทั้งในภาพรวมของการปฏิบัติ การตรวจสอบ วิเคราะห์ เพื่อหาข้อเท็จจริงและข้อมูลบิดเบือนในข่าว ที่กลุ่มตัวอย่างดำเนินการ และผล

การปฏิบัติ เป็นรายประเด็นครอบคลุม 6 ประเด็น มีรายละเอียดตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณในการพยากรณ์ตัวแปรจำแนกตาม Overall และ 6 ประเด็นการวิเคราะห์

ผล	Overall	Check1	Check2	Check3	Check4	Check5	Check6
<i>F</i>	116.912	108.110	103.864	78.022	75.283	77.109	95.728
<i>Sig</i>	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
<i>R</i>	0.742	0.635	0.628	0.628	0.622	0.571	0.612
<i>R</i> ²	0.551	0.404	0.394	0.395	0.386	0.326	0.375
<i>Adj R</i> ²	0.546	0.400	0.390	0.390	0.381	0.321	0.371
Con.	0.591	0.993	0.655	0.695	0.580	0.495	0.604
β_{ind1}	0.171*	-	-	0.190*	0.271*	0.409*	-
β_{ind2}	0.159*	0.222*	0.330*	-	-	-	0.247*
β_{ind3}	-	-	-	-	-	-	-
β_{ind4}	-	-	-	-	-	-	-
β_{ind5}	0.100*	-	-	0.133*	0.193*	0.208*	-
β_{ind6}	-	0.221*	-	-	-	-	-
β_{ind7}	0.179*	-	0.195*	0.231*	0.152*	-	0.262*
β_{ind8}	-	-	-	-	-	-	-
β_{ind9}	0.240*	0.317*	0.300*	0.274*	0.233*	-	0.339*
β_{ind10}	-	-	-	-	-	0.243*	-

หมายเหตุ: ใช้วิธีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณผ่านตารางเพื่อให้สามารถครอบคลุมตามประเด็นที่ศึกษาและตัวแปรทั้งหมดตามแนวทางการนำเสนอของวารสารในต่างประเทศ

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง พบว่า ผลการตรวจสอบด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบวิธี Stepwise สรุปในแต่ละประเด็นได้ต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาพรวม (Overall) การปฏิบัติ การตรวจสอบ และวิเคราะห์ เพื่อหาข้อเท็จจริงและข้อมูลบิดเบือนในข่าว ผลการตรวจสอบด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า ตัวแปรที่สามารถนำมาใช้สร้างสมการพยากรณ์ Overall ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 5 ตัวบ่งชี้ คือ จุดประสงค์ในการเผยแพร่ (ind9, มีค่าสัมประสิทธิ์ (β) 0.240*) การจัดวางภาพและกราฟฟิก (ind7, 0.179*) ที่มาและแหล่งอ้างอิงของข่าว (ind1, 0.171*) หัวข้อข่าวและคำที่ใช้ (ind2, 0.159*) และลักษณะการเขียนข่าว (ind5, 0.100*) โดยสามารถพยากรณ์ได้ถูกต้องร้อยละ 55.1 และสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$$\text{Overall} = 0.591 + 0.240*\text{ind9} + 0.179*\text{ind7} + 0.171*\text{ind1} + 0.159*\text{ind2} + 0.100*\text{ind5} + e$$

โดยหมายความว่า เมื่อเพิ่มตัวบ่งชี้แต่ละด้าน 1 หน่วย จะส่งผลต่อประสบการณ์สัมผัสรับรู้ข่าวที่มีตัวบ่งชี้ว่ามีข้อมูลบิดเบือนในข่าวส่งผลต่อการปฏิบัติ การตรวจสอบ วิเคราะห์ เพื่อหาข้อเท็จจริงและข้อมูลบิดเบือนในข่าวเพิ่มขึ้นในทิศทางตามหน่วยของค่าสัมประสิทธิ์ (β) ของตัวบ่งชี้

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติ การตรวจสอบ วิเคราะห์ เพื่อหาข้อเท็จจริงและข้อมูลบิดเบือนในข่าว จำแนกตาม 6 ประเด็นการวิเคราะห์ ผลการตรวจสอบด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบวิธี Stepwise แสดงได้ดังตารางที่ 1

ประเด็นที่ 1 Check1 การดูจากความน่าเชื่อถือ สถานที่ เวลา บุคคล ที่สาม ว่ามีความชัดเจนเพียงใด หากไม่ชัดเจน สันนิษฐานว่ามีข้อมูลบิดเบือนในข่าว ปรากฏว่า ตัวแปรที่สามารถนำมาใช้สร้างสมการพยากรณ์ Check1 ที่สามารถพยากรณ์ได้ถูกต้องร้อยละ 55.1 ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผ่าน 3 ตัวแปร คือ จุดประสงค์ในการเผยแพร่ (ind9, มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.317*) หัวข้อข่าวและคำที่ใช้ (ind2, 0.222*) และการตรวจและเปรียบเทียบ (ind6, 0.221*) ที่หมายความว่า เมื่อเพิ่มตัวบ่งชี้แต่ละด้าน 1 หน่วย จะส่งผลต่อการดูจากความน่าเชื่อถือ สถานที่ เวลา บุคคลที่สาม ว่ามีความชัดเจนเพียงใด หากไม่ชัดเจน สันนิษฐานว่ามีข้อมูลบิดเบือนในข่าว เพิ่มขึ้นในทิศทางตามหน่วยของค่ามีค่าสัมประสิทธิ์ตัวแปรนั้น และสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$$\text{Check1} = 0.993 + 0.317 \cdot \text{ind9} + 0.221 \cdot \text{ind6} + 0.222 \cdot \text{ind2} + e$$

ประเด็นที่ 2 Check2 การวิเคราะห์จากลักษณะความผิดปกติอื่น ๆ ที่มืองค์ประกอบที่บ่งชี้ว่าน่าจะเป็นข้อมูลบิดเบือนในข่าว ปรากฏว่า ตัวแปรที่สามารถนำมาใช้สร้างสมการพยากรณ์ Check2 ที่สามารถพยากรณ์ได้ถูกต้องร้อยละ 39.4 ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 3 ตัวแปร ได้แก่ หัวข้อข่าวและคำที่ใช้ (ind2, 0.330*) จุดประสงค์ในการเผยแพร่ (ind9, 0.300*) และการจัดวางภาพและกราฟฟิก (ind7, 0.195*) และสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$$\text{Check2} = 0.655 + 0.300 \cdot \text{ind9} + 0.330 \cdot \text{ind2} + 0.195 \cdot \text{ind7} + e$$

ประเด็นที่ 3 Check3 การตรวจสอบเว็บไซต์หรือแหล่งข่าวอื่น ว่ามีการตรวจสอบข่าวนั้น ก่อนลงในเว็บไซต์หรือแหล่งข่าวนั้น ๆ มาก่อนหรือไม่

หากไม่มี เมื่อเว็บไซต์หรือแหล่งข่าวอื่นนั้น ๆ ปรากฏว่า ตัวแปรที่สามารถนำมาใช้สร้างสมการพยากรณ์ Check3 ที่สามารถพยากรณ์ได้ถูกต้องร้อยละ 39.5 ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผ่าน 4 ตัวแปร ได้แก่ จุดประสงค์ในการเผยแพร่ (ind9, 0.274*) การจัดวางภาพและกราฟฟิก (ind7, 0.231*) ที่มาและแหล่งอ้างอิงของข่าว (ind1, 0.190*) และลักษณะการเขียนข่าว (ind5, 0.133*) และสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$$\text{Check3} = 0.695 + 0.231*\text{ind7} + 0.274*\text{ind9} + 0.190*\text{ind1} + 0.133*\text{ind5} + e$$

ประเด็นที่ 4 Check4 รูปภาพประกอบสามารถค้นหาได้จาก TinEye ว่า ภาพเป็นภาพเก่าที่เคยลงแล้วหรือไม่ถ้าใช่ก็สันนิษฐานว่าเบี่ยงข้อมูลบิดเบือนในข่าว ปรากฏว่า ตัวแปรที่สามารถนำมาใช้สร้างสมการพยากรณ์ Check4 ได้ถูกต้องร้อยละ 38.6 ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ผ่าน 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ ที่มาและแหล่งอ้างอิงของข่าว (ind1, 0.271*) จุดประสงค์ในการเผยแพร่ (ind9, 0.233*) ลักษณะการเขียนข่าว (ind5, 0.193*) และการจัดวางภาพและกราฟฟิก (ind7, 0.152*) และสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$$\text{Check4} = 0.580 + 0.271*\text{ind1} + 0.233*\text{ind9} + 0.193*\text{ind5} + 0.152*\text{ind7} + e$$

ประเด็นที่ 5 Check5 ค้นหาข่าวจาก Search Engine ด้วยอาจจะมีการแจ้งจากหน่วยงานที่ตรวจสอบว่าข่าวนี้นี้มีข้อมูลบิดเบือนในข่าวหรือไม่ ปรากฏว่า ตัวแปรที่สามารถนำมาใช้สร้างสมการพยากรณ์ Check5 ที่สามารถพยากรณ์ได้ถูกต้องร้อยละ 32.6 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มี 3 ตัวแปร

ได้แก่ ที่มาและแหล่งอ้างอิงของข่าว (ind1, 0.409*) ข่าวประเภทที่แสดงความผิดปกติ (ind10, 0.243*) และลักษณะการเขียนข่าว (ind5, 0.208*) และสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$\text{Check5} = 0.495 + 0.409*\text{ind1} + 0.243*\text{ind10} + 0.208*\text{ind5} + e$$

ประเด็นที่ 6 Check6 การสอบถามจากหน่วยงานที่น่าเชื่อถือด้านข่าว เช่น ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมแห่งประเทศไทยศูนย์ข่าวฯ ก่อนแชร์สำนักข่าวไทย ปรากฏว่า ตัวแปรที่สามารถนำมาใช้สร้างสมการพยากรณ์ Check6 สามารถพยากรณ์ได้ถูกต้องร้อยละ 37.5 ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 3 ตัวแปร ได้แก่ จุดประสงค์ในการเผยแพร่ (ind9, 0.339*) การจัดวางภาพและกราฟฟิก (ind7, 0.262*) และหัวข้อข่าวและคำที่ใช้ (ind2, 0.247*) และสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$$\text{Check6} = 0.604 + 0.339*\text{ind9} + 0.262*\text{ind7} + 0.247*\text{ind2} + e$$

โดยที่สามารถให้หมายความผ่านสมการในแต่ละประเด็นว่า เมื่อเพิ่มตัวบ่งชี้แต่ละด้าน 1 หน่วย จะส่งผลต่อปัจจัยแต่ละประเด็นที่เพิ่มขึ้นในทิศทางตามหน่วยของค่ามีค่าสัมประสิทธิ์ตัวแปรบ่งชี้ในสมการพยากรณ์นั้น ๆ

สรุปอภิปรายจากวัตถุดิบประสงค์

จากสมมติฐานการวิจัย ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติ การตรวจสอบ และวิเคราะห์ เพื่อหาข้อเท็จจริงและข้อมูลบิดเบือนในข่าว และแนวทางการดำเนินการที่ส่งผลให้เกิดการปฏิบัติการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลบิดเบือนในข่าว พบว่า (1) ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มผู้ที่อยู่ในช่วงที่กำลังศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นกลุ่มตัวอย่าง สอดคล้องกับ ETDA (2019) ที่พบว่า เป็นกลุ่มมีการใช้งานอินเทอร์เน็ตมากที่สุดต่อเนื่องกว่า 5 ปีเมื่อเทียบกับกลุ่มช่วงอายุอื่น ๆ แสดงถึงการเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ดีในการศึกษาปัจจัย และสอดคล้องกับการศึกษาของ Saengchumnong (2022) ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างในลักษณะเดียวกัน (2) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติ การตรวจสอบ และวิเคราะห์ เพื่อหาข้อเท็จจริงและข้อมูลบิดเบือนในข่าว ด้วยวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบวิธี Stepwise ผ่านตัวแปรทำนาย พบ 7 ตัวแปร ได้แก่ ที่มาและแหล่งอ้างอิงของข่าว (ind1) หัวข้อข่าวและคำที่ใช้ (ind2) ลักษณะการเขียนข่าว (ind5) การตรวจสอบและเปรียบเทียบ (ind6) การจัดวางภาพและกราฟฟิก (ind7) จุดประสงค์ในการเผยแพร่ (ind9) และข่าวประเภทที่แสดงความผิดปกติ (ind10) ที่สามารถใช้เป็นตัวแปรพยากรณ์ ในภาพรวมและรายประเด็นครอบคลุม 6 ประเด็น สอดคล้องกับ Sangchumnong (2022) ส่วน 3 ตัวแปร ได้แก่ ชื่อ Link และ URL (ind3) รูปภาพประกอบ (ind4) และการโฆษณาในหน้าข่าว (ind8) ไม่สามารถสรุปการเป็นตัวแปรบ่งชี้ได้ตามนัยสำคัญทางสถิติ ไม่สอดคล้องกับ Sangchumnong (2022) (3) ประสพการณ์สัมผัสรับรู้ข่าวที่มีตัวบ่งชี้ว่ามีข้อมูลบิดเบือนในข่าวส่งผลต่อการดูจากความน่าเชื่อถือสถานที่ เวลา บุคคลที่สาม ว่ามีความชัดเจนเพียงใด หากไม่ชัดเจน สันนิษฐาน

ว่าเป็นข่าวที่มีข้อมูลบิดเบือน (check1) ผ่านตัวแปรตัวบ่งชี้ คือ จุดประสงค์ในการเผยแพร่ (ind9) หัวข้อข่าวและคำที่ใช้ (ind2) และการตรวจและเปรียบเทียบ (ind6) โดยการปฏิบัติ การตรวจสอบ และวิเคราะห์ เพื่อหาข้อเท็จจริงและข้อมูลบิดเบือนในข่าว โดยประเด็นหลักที่ใช้ในการเริ่มต้นของการพิจารณาจากข้อมูล ETDA (2019) พบว่าการตระหนักและปัญหาข้อมูลไม่น่าเชื่อถือจากวัตถุประสงค์ในการเผยแพร่ เพียง 35.8% ด้วยเหตุผลที่ว่าไม่ได้ว่าตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นในความปลอดภัยในการใช้งานอินเทอร์เน็ตค่อนข้างสูงโดยน่าจะเป็นผลมาจากความเอาใจใส่ในมาตรการลดภัยคุกคามออนไลน์ เช่น จัดตั้งศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมประเทศไทยของกระทรวงดิจิทัลฯ ส่วนการที่วัตถุประสงค์ในการเผยแพร่ ที่ไม่พบนัยสำคัญทางสถิติต่อ Check5 หรือ ประสบการณ์สัมผัสรับรู้ข่าวที่มีตัวบ่งชี้ว่ามีข้อมูลบิดเบือนในข่าว ส่งผลต่อค้นหาข่าวจาก Search Engine ด้วยอาจจะมีการแจ้งจากหน่วยงานที่ตรวจสอบว่าข่าวนี้นี้มีข้อมูลบิดเบือนในข่าว โดย UNESCO (2018) สรุปความเป็นไปได้ของการตรวจสอบวัตถุประสงค์การเผยแพร่ไว้ว่าเป็นกระบวนการที่เกิดในการสร้างสื่อที่ต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์และการตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนที่จะมีการเผยแพร่ ส่วนในช่วงหลังที่มีการเรียกร้องให้กลายเป็นประเด็นสาธารณะและการตรวจสอบข้อเท็จจริงต่าง ๆ สามารถทำได้อย่างเปิดเผย (4) ประสบการณ์สัมผัสรับรู้ข่าวที่มีตัวบ่งชี้ว่ามีข้อมูลบิดเบือนในข่าวส่งผลต่อการวิเคราะห์จากลักษณะความผิดปกติอื่น ๆ ที่มีองค์ประกอบที่บ่งชี้ว่าน่าจะเป็นข้อมูลบิดเบือนในข่าว (check2) พบว่า มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ หัวข้อข่าวและคำที่ใช้ (ind2) จุดประสงค์ในการเผยแพร่ (ind9) และการจัดวางภาพและกราฟฟิก (ind7) โดย สอดคล้องกับ Suksomchit (2021) ที่พบว่าความผิดปกติในหัวข้อข่าวและคำที่ใช้ในข้อมูล

บิดเบือนมักมีข้อความพาดหัวที่สะดุดตา ดูหวือหวาและไม่น่าเป็นไปได้ โดยที่การนำเสนอได้กระตุ้นให้เกิดการเบี่ยงเบนจุดประสงค์ในการเผยแพร่ และสอดคล้องกับ Waewklaihong (2020) ในการจัดวางภาพและกราฟฟิกที่บ่งชี้ถึงความไม่เป็นมืออาชีพ (5) ประสพการณ์สัมผัสรับรู้ข่าวที่มีตัวบ่งชี้ว่ามีข้อมูลบิดเบือนในข่าวส่งผลต่อการตรวจสอบเว็บไซต์หรือแหล่งข่าวอื่น ว่ามีการตรวจสอบข่าวนั้น ก่อนลงในเว็บไซต์หรือแหล่งข่าวนั้น ๆ มาก่อนหรือไม่ หากไม่มี เมื่อเว็บไซต์หรือแหล่งข่าวนั้น ๆ (check3) พบว่ามี 4 ตัวบ่งชี้ คือ จุดประสงค์ในการเผยแพร่ (ind9) การจัดวางภาพและกราฟฟิก (ind7) ที่มาและแหล่งอ้างอิงของข่าว (ind1) และลักษณะการเขียนข่าว (ind5) โดย Suksomchit (2021) เสนอว่าการเปรียบเทียบข่าวจากแหล่งอื่น ๆ หากไม่พบในแหล่งข่าวอื่นในเรื่องเดียวกันก็เป็นสัญญาณที่บ่งชี้ว่าเป็นข้อมูลบิดเบือนในข่าว การมีรายงานจากหลายแหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือก็เป็นไปได้ว่าจะเป็นอย่างจริง โดย Suksomchit (2021) เสริมถึงวัตถุประสงค์ในการเผยแพร่ที่แสดงให้เห็นความสอดคล้อง การแสดงความต่อเนื่องของภาพและเรื่องราว และการให้ที่มาและอ้างอิงที่ชัดเจนเป็นประเด็นที่ต้องมีการสร้างให้เกิดทักษะในการตรวจสอบของผู้รับสื่อก่อนการส่งต่อ (6) ประสพการณ์สัมผัสรับรู้ข่าวที่มีตัวบ่งชี้ว่าเป็นข่าวที่มีข้อมูลบิดเบือนส่งผลต่ออุปภาพประกอบสามารถค้นหาได้จาก Tineye ว่า ภาพเป็นภาพเก่าที่เคยลงแล้วหรือไม่ถ้าใช่ก็เป็นข่าวที่มีข้อมูลบิดเบือน (check4) พบว่ามี 4 ตัวบ่งชี้ คือ ที่มาและแหล่งอ้างอิงของข่าว (ind1) จุดประสงค์ในการเผยแพร่ (ind9) ลักษณะการเขียนข่าว (ind5) และการจัดวางภาพและกราฟฟิก (ind7) โดย Suksomchit (2021) กล่าวถึง ลักษณะข่าวจริงมีลักษณะของข่าวที่ดี ครบถ้วน มีความสมบูรณ์ เทียบตรง และไม่มียอดคิด ส่วนภาพข่าวต้องไม่เป็น

ภาพที่จิตใจสร้างขึ้น โดยอาศัยเทคนิคของการถ่ายภาพและไม่มีการดัดแปลงแก้ไขหรือตัดต่อภาพโดย Mullins (2018) ที่กล่าวถึงสิ่งสำคัญในการค้นหาความน่าเชื่อถือได้หรือไม่เมื่อได้รับข้อมูลใหม่ ๆ ด้วยการใช้การอ้างอิงตัวตรวจสอบข้อเท็จจริงผ่าน Tineye ที่สามารถช่วยกำหนดความน่าเชื่อถือของข้อมูลและข้อมูลภาพในการอ้างอิง โดยทำให้มั่นใจได้ว่าข้อมูลที่ฉันได้รับนั้นถูกต้องในวัตถุประสงค์การสื่อ ไม่มีลักษณะการเขียนข่าวที่ลำเอียงรวมถึงแหล่งที่มาที่เชื่อถือได้ (7) ประสพการณ์สัมผัสรับรู้ข่าวที่มีตัวบ่งชี้ว่ามีข้อมูลบิดเบือนในข่าวส่งผลต่อค้นหาข่าวจาก Search Engine ด้วยอาจจะมีการแจ้งจากหน่วยงานที่ตรวจสอบข่าว (check5) พบว่ามี 3 ตัวบ่งชี้ คือ ที่มาและแหล่งอ้างอิงของข่าว (ind1) ข่าวประเภทที่แสดงความผิดปกติ (ind10) และลักษณะการเขียนข่าว (ind5) โดยสอดคล้องกับ Suksumchit (2021) ที่พบว่าความจำเป็นในการตรวจสอบข่าว ด้วยค้นหาข่าวจาก Search Engine มีความจำเป็นมากขึ้น โดยข้อจำกัดบางอย่างเช่นแหล่งข่าวที่มาจากกลุ่มสังคมออนไลน์ที่เป็นกลุ่มปิดที่ทำให้การตรวจสอบลดลงจากความเชื่อใจกันในกลุ่ม ที่แม้ว่าจะเป็นแหล่งที่มาและแหล่งอ้างอิงของข่าว ข่าวประเภทที่แสดงความผิดปกติและลักษณะการเขียนข่าว โดยส่วนใหญ่ข่าวหลอกหรือลวงจะมีการเขียนที่แสดงอคติ การกระตุ้นให้เกิดการแชร์และส่งต่อ ที่เกิดจากการใช้ข้อมูลเท็จหรือการบิดเบือนจากการเขียนข่าว (8) ประสพการณ์สัมผัสรับรู้ข่าวที่มีตัวบ่งชี้ว่ามีข้อมูลบิดเบือนในข่าวส่งผลต่อการสอบถามจากหน่วยงานที่น่าเชื่อถือด้านข่าวปลอม เช่น ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมแห่งประเทศไทย ศูนย์ข่าวรื้อถอนแชร์สำนักข่าวไทย (check6) พบว่ามี 3 ตัวชี้ คือ จุดประสงค์ในการเผยแพร่ (ind9) การจัดวางภาพและกราฟฟิก (ind7) และหัวข้อข่าวและคำที่ใช้ (ind2) สอดคล้องกับ Suksumchit (2021) ที่กล่าวถึง

การตรวจสอบข้อมูลบิดเบือนในข่าว ส่งผลต่อการสอบถามจากหน่วยงานที่น่าเชื่อถือ เช่น ศูนย์ข่าวก่อนแชร์ที่ทำให้สามารถเรียนรู้วิธีสังเกตข่าวที่มีข้อมูลบิดเบือนได้หลากหลายวิธีมากขึ้น ทั้งการตรวจสอบจุดประสงค์ การตรวจสอบภาพและการลำดับเหตุการณ์ การตรวจสอบหัวข้อข่าวหรือพาดหัวข่าว รวมถึงการสังเกตสิ่งผิดปกติอื่นได้ อย่างไรก็ตามหน่วยงานตรวจสอบต่าง ๆ กำลังดำเนินการเร่งสร้างความสามารถในการใช้สื่ออย่างปลอดภัย เช่น สถาบันการศึกษา กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ศูนย์ข่าวก่อนแชร์ สำนักข่าวไทย อสมท. และมูลนิธิหรือโครงการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการรอบการดำเนินงานเชิงรุกที่มีการสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้ ความตระหนัก และการรับมืออย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ในการต่อต้านข้อมูลบิดเบือนในข่าว เช่น กองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ หรืออื่น ๆ

1. อาจกำหนดแนวทางและให้งบประมาณเพื่อการผลักดันในการต่อต้านข้อมูลบิดเบือนในข่าวด้วยการรณรงค์ให้ผู้รับข่าวมีความสามารถในการตรวจสอบและวิเคราะห์ก่อนจะหลงเชื่อหรือส่งต่อข่าว โดย 5 อันดับ ที่ต้องพิจารณาในการฝึก ปฏิบัติ การตรวจสอบ วิเคราะห์ เพื่อหาข้อเท็จจริงและข้อมูลบิดเบือนในข่าว ได้แก่ 1) จุดประสงค์ในการแพร่ข่าว 2) การวางภาพและกราฟฟิกในข่าว 3) ที่มาและแหล่งอ้างอิงของข่าว 4) หัวข้อข่าวและคำที่ใช้ และ 5) ลักษณะการเขียนข่าว โดยนำเข้าทั้ง 5 อันดับดังกล่าวมาเป็นประเด็นในการพิจารณาข้อมูลบิดเบือนในข่าวมาฝึกสังเกตการตรวจสอบวิเคราะห์ จากนั้นให้

ลองอ่านข่าวจริงและข่าวที่มีข้อมูลบิดเบือน โดยไม่บอกผู้ฝึกปฏิบัติและเฉลยให้ทราบในภายหลัง

2. สร้างการณรงค์ส่งเสริมให้เกิดความตระหนัก ในการปฏิบัติ การตรวจสอบ วิเคราะห์ เพื่อหาข้อเท็จจริงและข้อมูลบิดเบือนในข่าวผ่าน 5 วิธีได้แก่ 1) การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ ของสถานที่ เวลา บุคคลที่สาม ว่ามีความชัดเจนเพียงใด 2) การตรวจสอบเว็บไซต์หรือแหล่งข่าวอื่นว่ามีการตรวจสอบข่าวนั้นก่อนลงในเว็บไซต์หรือแหล่งข่าวนั้น ๆ มาก่อนหรือไม่ 3) การวิเคราะห์จากลักษณะความผิดปกติอื่น ๆ ที่มีองค์ประกอบที่บ่งชี้ว่าน่าจะเป็นข้อมูลบิดเบือนในข่าว 4) การสอบถามจากหน่วยงานที่น่าเชื่อถือด้านข่าวปลอม เช่น ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมแห่งประเทศไทย ศูนย์ข่าวร็อกเกอร์ สำนักข่าวไทย และ 5) รูปภาพประกอบสามารถค้นหาได้จาก TinEye และแนวทางการสันนิษฐานการข้อมูลบิดเบือนในข่าว

3. สร้างกระบวนการวิธีในการปฏิบัติ ตรวจสอบ วิเคราะห์ เพื่อหาข้อเท็จจริงและข้อมูลบิดเบือนในข่าวให้ง่ายขึ้น (User Friendly) หรือทำให้มีช่องในการส่งรับเรื่องหรือแจ้งเรื่องเพื่อการตรวจสอบแค่กดปุ่ม (One Click Fake News)

ข้อเสนอแนะการนำไปใช้

ผู้รับข่าวสารทุกคนสามารถพิจารณาข่าวได้ด้วยตนเอง หากข่าวมีลักษณะที่มีข้อมูลบิดเบือนก็ไม่ควรนำมาเผยแพร่และช่วยแนะนำคนใกล้ชิดในการพิจารณาลักษณะของข่าวแบบใดที่มีองค์ประกอบที่ควร ปฏิบัติ การตรวจสอบ วิเคราะห์ เพื่อหาข้อเท็จจริงของข่าว ได้แก่ 1) การดูจากความน่าเชื่อถือ สถานที่ เวลา บุคคลที่สาม ว่ามีความชัดเจนเพียงใด 2) การตรวจสอบ

เว็บไซต์หรือแหล่งข่าวอื่น 3) การวิเคราะห์จากลักษณะความผิดปกติอื่น ๆ ที่มีองค์ประกอบที่บ่งชี้ว่าน่าจะเป็นข้อมูลบิดเบือนในข่าว 4) การสอบถามจากหน่วยงานที่น่าเชื่อถือ ด้านข่าว เช่น ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมแห่งประเทศไทย ศูนย์ข่าววีอาร์ก่อนแชร์ สำนักข่าวไทย และ 5) รูปภาพประกอบสามารถค้นหาได้จาก TinEye

เอกสารอ้างอิง

- Anti-Fake News Center Thailand. (2022). *Help stop the spread of fake news*. Retrieved from www.antifakenewscenter.com
- Baptista, et al. (2021). The influence of political ideology on fake news belief: The portuguese case. *Publications*, 9(23), 1-17.
- Chanthawichasut, P. (2019). *Investigating fake news*. Retrived from www.isra.or.th/news-and-trainnee/756-fakenews.html
- ETDA. (2019). *ETDA reveals that in 2019*. Retrived from www.etda.or.th/ETDA-Revealed-Thailand-Internet-User-Behavior-2019
- Inthanon S. (2019). *News literacy*. Pathum Thani: Walk on Cloud Company Limited.
- Jongkitthaworn, K. (2021). *The latest research reveals that Thai students are weak about dealing with fake news*. Retrieved from www.beartai.com

- Kunviroteluck, B., Issadisai, S., & Tubtiang, A. (2020). Factors reducing the spread of fake news on Social Media. *Journal of Humanities and Social Sciences, Rajapruk University*, 6(2), 196-213.
- Mullins, K. (2018). *The real story with fake news*. Post Library Faculty Publications, 11. Retrieved from https://digitalcommons.liu.edu/post_libfacpubs/11
- Phanmool, J., & Propunprom, P. (2021). Situation of media access, fake news recognition and the impacts of media use of the elderly in urban communities in a new normal. *Journal of Legal Entity Management and Local Innovation*, 7(8), 171-184.
- Saengchumrong, A. (2022). Distinguish between real news and fake news and the emergence of operational awareness based on news among undergraduate students. *TMF Journal*, 1(1), 54-79.
- Suksomchit, M. (2021). Special article on “Fake News: ข่าวลวง, ข่าวปลอม”. *Journal of Journalism, Thammasat University*, 15(1), 9-39.
- UIH Digital Infrastructure & Sloutions. (2021). *What is fake news*. Retrived from www.uih.co.th/en/knowledge/fake-news

- UNESCO. (2018). *Journalism, ‘Fake news’ & disinformation handbook for journalism education and training*. Paris; UNESCO.
- Waewklaihong, K. (2020). When the media plays the role of fake news producer, media ombudsman revives oversight. Bangkok: National Book Council.
- Wannataworn, A. (2021). Ethnography and social media algorithms research. *Humanities and Social Sciences Rev.*, 9(3), 1-14.
- Webwise. (2022). *Explained: What is false information (fake news)?*. Retrieved from www.webwise.ie/what-is-fake-news/